

„Konzervativizmus“ v anglosaskom prostredí – triumf pokrytectva a dvojtvárnosti

Branislav Michalka

14. decembra 2021   ✦ *História*   ✦ *Konzervativizmus*

Slávna revolúcia 1688

zdroj: wikimedia commons

V čase, keď vypukla vo Francúzsku revolúcia, mal už anglosaský svet za sebou revolúcie tri (ak berieme do úvahy aj panovnícku revolúciu Henricha VIII., tak štyri). V tej prvej, neslávnej, Angličania popravili svojho kráľa Karola I. Stuarta a nastolili puritánsku diktatúru Olivera Cromwella. Ten spacificoval katolíkov v Írsku (a nielen tam) takým spôsobom, že na to dodnes spomínajú. Túto revolúciu oficiálne nazývajú zahmlievajúcim pojmom „občianska vojna“. Snáď preto, aby z tejto cromwellovskej tyranie nepadol ani tieň na pokrokové slovo „revolúcia“, ktoré sa tak osvedčilo o niekoľko desaťročí neskôr pri druhej, tzv. Slávnej revolúcii (Glorious revolution) z roku 1688. Vtedy už kráľa, Jakuba II. Stuarta, nepopravili, ale len vyhnali. Krkolomným pokrytectvom nakoniec „dokázali“, že vlastne aj jeho protestantský zať, ktorým ho nahradili, je legitímnym následníkom trónu. Ako vidno už z názvu „Slávna“, na túto revolúciu sú Angličania hrdí. Okrem iného aj preto, lebo ich zachránila od katolíckeho kráľa.

Tretiu revolúciu zažil anglosaský svet na druhej strane Atlantiku. Kolónie v Amerike sa vzbúrili proti svojmu panovníkovi a odtrhli sa. Oficiálne sa uvádzajú ako príčiny konfliktu len hospodárske a mocenské spory, ale pravdou je, že okrem nich, ďalšou príčinou tejto pokračujúcej puritánsko-osvietenskej revolúcie, bol príslub kráľa ohľadom náboženskej tolerancie katolíkov.

Protikatolícke nepokoje roku 1780, tzv. Gordon Riots

zdroj: wikimedia commons

Nedá sa teda povedať, žeby revolúcia ako taká, bola pre anglosaský svet pojmom neznámym. O to viac udivuje práve oná pokrytecká virtuozita, s akou si Briti a nakoniec aj ich americkí odtrhnutí bratraci, vybudovali imidž konzervatívnych etník. Ba čo viac, anglosaskí „konzervatívci“ označujú európske národy, ktoré žili celé stáročia (a dodnes na východe žijú) omnoho tradičnejším spôsobom života, za notorických revolucionárov, ktorí, na rozdiel od Anglosasov, stratili posledné zvyšky konzervatívnych cností.

Stojíme tu teda pred zaujímavým paradoxom: etnikum, ktoré si zorganizuje niekoľko revolúcií, aby odstránilo pre nich nepohodlné a zväzujúce stredoveké morálne a spoločenské danosti, sa pri ďalších revolúciách začne ostentatívne správať ako mentor konzervativizmu a poučovať ostatné národy. Aby bola miera pokrytectva dokonalá, rozdelili revolúcie do dvoch kategórií – na dobré (to sú tie ich) a na zlé (to sú tie cudzie).

Na zdôvodnenie toho, že anglická a americká revolúcia vlastne ani neboli revolúcie, sa vypísali medzi anglosaskými konzervatívami sudy atramentu. Vymenúvali sa všetky možné aj nemožné argumenty počnúc tým, že to vlastne bola konzervatívna reakcia na „revolučné“ kroky panovníkov, až po nekonečné poukazovanie na posvätnosť súkromného vlastníctva v Spojenom kráľovstve a USA, bez ohľadu na to „kto“ je tým vlastníkom, „aký“ má pomer ku kresťanstvu a predovšetkým, aký má pomer k majetku cudziemu. Vládnuca elita má totiž vždy veľmi láskyplný vzťah k súkromnému majetku. Svojmu. Nepochybne, z tohto pohľadu boli aj súdruhovia Berija a Brežnev veľmi konzervatívni. Podobne aj ďalší anglosaský „konzervátivec“, Henrich VIII., ktorý bral majetok len zlým katolíckym mníchom a pápeženským farárom, inak súkromné vlastníctvo vysoko rešpektoval.

Ruiny opátstva Glasonbury, zničeného po vláde Henricha VIII.

zdroj: wikimedia commons

Skutočnosťou však zostáva, napriek všetkému pokrytectvu, že to revolúcie boli. Väčšinu, nie všetkých samozrejme, anglosaských konzervatívcoov by sme mohli nazvať revolucionármi vo výslužbe, emeritnými revolucionármi, alebo revolucionármi na dôchodku. Unavení, ale spokojní s výsledkami niekoľkých revolúcií, si môžu dovoliť ten prepych, ako každý poctivo pracujúci dôchodca, že si začnú „užívať“. To, čoho sa im predtým nedostávalo, čo si museli odriekať, stáva sa im radosťou jesene života.

Niet väčšieho ctiteľa súkromného majetku ako je zlodej, ktorý si už nakradol a dokradol. Autor tohto článku zažil osobne bezdomovca, ktorý žil v nelegálne uzurpovanej záhradnej chatke, z času na čas vykrádanej jeho bývalými bezdomoveckými kolegami, ako sa úprimne rozčuľuje: „*Čo sú to dnes za ľudia, že sa vlámu do uzamknutej chatky.*“ Teraz to už bola, pravda, „jeho“ chatka.

Podobným spôsobom sa zo všetkých bývalých revolucionárov, ktorí sa, aj keď veríme, že neradi, museli postarať o majetok bývalých reakcionárov, stávajú obhajcovia poriadku a konzervativizmu. Keď už boli

olúpené a sekularizované kláštory (mená ako Churchill, pôvodne asi Church hill, alebo aristokratický seriál BBC o „zámku“ Downton Abbey – majú veľkú výpovednú hodnotu), katolícka aristokracia ožobráčená a odsunutá na perifériu, potlačené aj „pápeženecké“ intrigy niektorých anglikánov, nepríjemná kráľovská dynastia vypoklonkovaná do exilu a z kresťanstva uvarená deisticko-osvietenská omáčka bez chuti, farby a vône – vtedy a z anglického revolucionára stal nepriateľ „nových“ revolúcií. Pretože, čo je veľa, to je veľa...

Je to až neuveriteľné, ale príznačné, že za prvého konzervatívneho mysliteľa, ktorý odhalil nebezpečenstvá Francúzskej revolúcie môžeme považovať práve Edmunda Burkeho, tohto vyslúženého whiga, bezkonfesijného deistu a liberála. Jedným dychom haní revolúciu vo Francúzsku, aby vzápätí zaspieval ódu na tzv. Slávnú revolúciu z roku 1688. Jeho postrehy vôbec nie sú zlé, z hľadiska prirodzenosti. Obhajuje základné pravdy o rodine, ľudskej povahe a následne o povahe spoločnosti. Všetko sedí, veď akoby aj nie: podobné myšlienky sú zrejmé každému, kto počúva zdravý rozum a je mu jasné, ľudovo povedané, že „ľudia sú ľudia“ a nimi aj zostanú. Určité veci sa teda nemenia a nie je dobré sa o to ani pokúšať.

Ruiny opátstva Panny Márie v Yorku, zničeného protestantmi

zdroj: wikimedia commons

Čo však podozrivo absentuje v jeho *Úvahách o revolúcii vo Francúzku* z roku 1790 nie je prirodzenosť, ale nadprirodzenosť. Márne by sme tam hľadali vyznanie horlivého kresťana, aké očakávame od kritika revolúcie (viď de Maistre, de Bonald, Chateaubriand a pod.). To, čo je prirodzené spoznáme, ale nie to čo je nadprirodzené. Je to pochopiteľné. Akonáhle sa Európan začne vraciať v metafyzike, tak nutne musí doraziť na jej inštitucionalizovanú formu v podobe stredovekého kresťanstva, ako základného stavu, na ktorý reagujú všetky európske revolúcie.

Z toho nutne plynie, že ak odmieta revolúciu ako princíp (čo by konzervatívec, obzvlášť kresťanský, mal robiť), tak nutne musí odmietať revolúciu každú a aj jej predpoklady, tzn. predchádzajúce revolučné deje, ktoré k nej viedli. Teda: ak sme konzervatívni a odmietame Francúzsku revolúciu, tak nemôžeme velebiť revolúcie predchádzajúce, ktoré ju pripravovali a k nej viedli a musíme obhajovať onen primárny stav, kresťanskú katolícku univerzalitu, proti ktorej revolúcie povstali. To by však Burke musel odsúdiť revolúciu protestantskú aj ostatné anglosaské revolúcie, a to nechce.

Byť protestantským Anglosasom však znamená byť polovičatým. Ak túto polovičatosť zjednodušíme, tak dostaneme heslo: „Teraz je mi dobre, nič sa meniť nebude; minulosť žiadna nebola (a ak áno, tak zlá) a zlú budúcnosť zavinili druhí.“ To je v skratke celá koncepcia anglikanizmu, ako štátnej cirkvi, do ktorej sa zmestia všetci, od ateistu až po anglo-katolíka. To je aj krédo anglosaského konzervatívca. Kritéria „konzervativizmu“ sú tu tak minimalizované, že vlastne každý, kto uznáva, že existuje niečo také ako rodina a nejaké náboženstvo (hocijaké) je konzervatívcom. V Európe sa tomu kedysi hovorilo liberál. Preto nie

nadarmo museli v USA posunúť význam slova „liberál“ na označenie ľavičiara. Pravý liberál je tam totiž za konzervatívca.

Leycock Abbey, pôvodne augustiniánsky kláštor, teraz zámok šľachty

zdroj: wikimedia commons

Dejiny anglosaského konzervativizmu sú dejinami polovičatosti a pokrytectva. Inak sa nedá vysvetliť, ako je možné, že inteligentní ľudia, ktorí dokážu presne odhadnúť problém revolúcie u iných národov, odmietajú aplikovať kritický pohľad dovnútra vlastného národa. U väčšiny anglosaských konzervatívcov, s výnimkou katolíckych (ale aj u nich s výnimkami) môžeme pozorovať krkolomnú snahu dokázať, že v anglosaskom svete sa, s určitými výhradami, zachovalo to najlepšie a najviac z európskych starých čias. Človek oboznámený s americkou „kultúrou“ musí žasnúť.

Celý problém s anglosaským konzervativizmom spočíva v tom, že analýzu skutočnosti odmietajú začínať hierarchicky, zhora, od teologických predpokladov a začínajú vždy v strede, od predpokladov sociálnych, psychologických a biologických. Tým celá ich koncepcia visí vo vzduchu a pripomína utilitarizmus antických štátnikov, ktorí podporovali vieru v bohov, pretože to považovali za dobré pre chod štátu a pre pokoj ľudu.

Anglosaskí konzervatívci svojimi postojmi vlastne naznačujú: nestarajte sa o to, ako vzniklo kresťanstvo, aké sú dejiny Cirkvi, o to, že Henrich VIII., zakladateľ cirkvi a viery, ktorej sa držia (!), bol podľa všetkých elementárnych kritérií amorálne patologické individuum; nestarajte sa o to kto postavil v Anglicku katedrály a kto ich rozkradol, nestarajte sa o to, že súčasní protestantskí konzervatívci sú potomkovia tých, čo popravili kráľa, potomkovia whigov, ktorí celé 18. storočie ničili systematicky všetky stredoveké a katolícke tradície vo Veľkej Británii a jej kolóniách. Konzervovať treba tu a teraz.

Toto je dokonalý vzor pre amorfného, všeobjímajúceho, všetko tolerujúceho, ekumenického a synkretického kresťanského liberála. Ten tiež uvažuje: zabudnime na minulosť a na pravdu, zabudnime na teologické spory – zabudnime na spory a zjednoťme sa, konzervatívne konzervujme.

A čo chcú konzervovať? Sladké plody všetkých doterajších revolúcií – liberálnu demokraciu.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/odmietanie-revolucie-po-revoluciach/>